

ดร.ดวงมน จิตรจำนงค์
รองศาสตราจารย์ ภาควิชาภาษาไทย
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

สร้างแรงบันดาลใจ

ครั้งหนึ่งเมื่อไม่นานมานี้ ในเวทีอภิปรายสำหรับผู้สนใจการเขียน ดิฉันได้รับคำถามจากผู้ดำเนินรายการว่า จะสร้างแรงบันดาลใจได้อย่างไร

อาจเป็นเพราะคาดไม่ถึงว่าจะมีคำถามทำนองนี้ จึงตอบไปว่า ถ้าไม่มีแรงบันดาลใจก็คงไม่ต้องสร้าง

ที่คิดว่าไม่น่าจะมีใครถามคำถามนี้ ก็เป็นเพราะว่า โดยทั่วไปแรงบันดาลใจสามารถเกิดขึ้นได้เอง และน่าจะเกิดขึ้นหลายครั้ง จึงไม่เห็นจะต้องสร้าง โดยนัยนี้ผู้ที่ต้องสร้างแรงบันดาลใจ ก็คงเป็นผู้ขาดแรงบันดาลใจ หรือเป็นคนที่ไม่มีความกระตือรือร้นที่จะเคลื่อนไหวได้โดยง่าย จะเรียกว่าใจด้านชาหรือเปล่าก็ไม่ทราบได้

ไม่ได้หมายความว่าเป็นคนไม่ดีนะคะ

คนที่ไม่มีแรงบันดาลใจ น่าจะเป็นคนที่ทำอะไรไปตามความเคยชิน ทำเป็นกิจวัตร เพราะคิดว่าควรทำ ต้องทำ หรือหลีกเลี่ยงไม่ได้ จึงทนทำไป

เป็นนักเรียน นักศึกษา ไม่มีแรงบันดาลใจในการเรียน ก็คงเรียนไปแค้น ๆ ถ้าโชคดีเรียนเก่ง เพราะสมองดี ก็ยังไม่ได้อะไรจากการเรียน ถ้าไม่มีความรู้ ความเข้าใจบางสิ่งมากกระตุ้นให้คิดต่อไปอีก อย่างดีก็ได้แค่คะแนนสวย ๆ (ถ้าอาจารย์วัดผลแต่ความจำ) แต่ไม่คิดจะนำความรู้ไปทำอะไรต่อไป

คนที่ถูกบังคับให้เขียนวรรณกรรม ถ้าหลีกเลี่ยงได้ ก็คงไม่เขียน เมื่อหลีกเลี่ยงไม่ได้ ก็เลยต้องมาร้องหาวิธีสร้างแรงบันดาลใจ

คำตอบแบบตัดไมตรี ก็คงไม่ดีกว่าไม่ต้องสร้างอย่างที่บอกไปแล้วนั่นเอง

แต่ก็ดูจะใจร้ายใจดำ เป็นนางร้ายไปสักหน่อย บางทีผู้ดำเนินรายการ อาจจะห้วงผู้เข้าอบรม (การเขียน) มากไปก็ได้

ดิฉันจึงขยายคำตอบต่อไปว่า แรงบันดาลใจเกิดขึ้นได้โดยไม่ต้องสร้างถ้าเราสนใจคนอื่น แรงบันดาลใจจากแม่ผู้เหน็ดเหนื่อยกับงานในบ้าน ทำให้เราเข้าใจคุณค่าของการให้ในระดับ เสียสละ แรงบันดาลใจจากข่าวคนจะฆ่ากันเพราะขับรถปาดหน้ากัน คือ ความรู้สึกตกใจใน อำนาจโทษที่ว่ารุนแรงเสียนี้กระไร คนแบบนี้เติบโตขึ้นมาอย่างไร ด้วยแรงกระตุ้นอย่างไรหนอ แล้วหันมาดูตัวเองว่ารู้จักระบอบอารมณบ้างหรือไม่ หรือเคยชินกับความรุนแรงไปเสียแล้ว

พูดง่าย ๆ ว่าแรงบันดาลใจมาจากประสบการณ์ทั้งใกล้และห่าง ทั้งดีและร้าย ไม่ว่าจะระดับ ปานกลาง มาก ถึงมากที่สุด

ถ้าเพียงแต่เรารู้จักที่จะรู้สึกและครุ่นคิด (ยังไม่ต้องปล่อยวางง่าย ๆ ถ้ายังไม่เข้าใจ และ ถ้ายังมีเวลาก็เก็บเกี่ยวประสบการณ์ไปก่อน)

ประสบการณ์ชักนำให้เราลงกับความดี เลว ของมนุษย์ ทั้งในโลกแห่งความจริงและ โลกสมมุติในวรรณกรรม

นางจันทิเทวี พาลูกน้อยหอยสังข์ซัดเซไปอาศัยอยู่ที่กระท่อมปลายนา นางยังมีความหวังที่จะอยู่รอดหวังที่จะปกป้องรักษาพระโอรสที่ถูกปฏิเสธ เพราะเหตุที่ประสูติไม่เหมือนปกติ (แน่นอนเบื้องหลัง คือ การแก่งแย่งชิงดินออกกติกา)

แล้วตายายเล่าเป็นคนอื่นแท้ ๆ ทำให้ที่พิทพิง แบ่งปันข้าวปลาอาหารให้ยังชีวิต ไม่ใช่ เพราะความเมตตากรุณาอันเป็นแสงสว่างในใจมนุษย์หรือ ต้องรอให้รำรวยก่อนหรือจึงจะ แบ่งปันได้

อ่านแล้วมีแรงบันดาลใจหรือไม่ที่จะเอื้อเฟื้อแก่คนอื่น ขนาดพี่น้องยังแย่งชิงกัน นับ ประสาอะไรคนที่ไม่รู้จัก มีหรือจะยอมให้แก่กัน แล้วถ้ายอมละ จะผิดปกติไปหรือไม่

ก่อนจะเขียนสิ่งใด เราควรถามตัวเองว่าเคยศรัทธาในสิ่งใดหรือไม่ เคยรังเกียจสิ่งใดหรือไม่ เคยต่อต้านอะไร... ทุกคำถามควรต่อด้วยคำถามว่ามันเกิดขึ้นได้อย่างไรและเพราะเหตุใด (อย่าลืมลดการเข้าข้างตนเองลงด้วยเรื่อย ๆ)

สรุปว่าแรงบันดาลใจ สำหรับอะไรก็ตาม คือ พลังที่จะสร้างสรรค์ด้วยความรู้ความเข้าใจ ในระดับหนึ่งต่อประสบการณ์ของมนุษย์ รู้เข้าใจ แล้วชื่นชม แล้วส่งเสริม แล้วรังเกียจ แล้ว ต่อต้าน แล้วแสดงออก แล้วบอกกล่าว...

ก่อนจะสร้างแรงบันดาลใจ ควรสร้างความรู้ความเข้าใจเช่นนี้ให้ได้อย่างชัดเจนสักหน่อย แล้วคุณอาจพบว่าคุณมีแรงบันดาลใจเกิดขึ้นแล้ว โดยไม่ต้องสร้างนะคะ *ป๋วย อึ๊งภากรณ์*